

Ärende: Tillgänglighet i den planerade Självstyrelseparken

Datum: 10 oktober 2024   **Tid:** kl. 14   **Plats:** HandiCampen

Deltagare:

Erika Elfsberg samt Alexandra Gamba, Funktionsrätt Åland
Katrina Böling samt Ann-Katrin Mörn, Reumaföreningen
Dexter Mäkelä, NPF Åland
Dennis Björk, Neurologiska föreningen
Catrin Schönberg, Vårt Hjärta
Susan Enberg, DUV på Åland

Daniel Andersson, Fastighetsverket

Fastighetsverkets presentation av planerna

Mötet inleds med presentation av Fastighetsverket för planerna för den nya och renoverade Självstyrelseparken. Daniel Andersson gick inledningsvis genom historiken över hur parken fick sitt utseende samt varför renoveringen görs.

Flera brister som föranlett en renovering listades i presentationen, både tekniska och funktionella. Det läckande taket, skador på plattsättning och dagvattenbrunnar som inte fungerar är tekniska brister. Funktionella brister är bland annat brister när det kommer till tillgänglighet samt att parken har en otydlig funktion.

Hur parken planeras anläggas presenterades, med en uppdelning av hela området på 5.600 kvadratmeter i tre mindre områden som benämns: "Platsen", "Parken" samt "Passagen".

- Platsen är området framför landskapsregeringen samt lagtinget.
- Parken är den mittersta delen som ska fungera som park och grönområde, där statyn "Ståtbådan" placerats i centrum
- Passagen är utrymmet framför den del av byggnaden som hör till Arkipelag där restaurang Compagniet finns. Denna del är förutom en plats för aktiviteter också en passage för att ta sig ner till Östra hamnen

Planer och tillgänglighet vid de tre olika områdena presenteras nedan tillsammans med tillgänglighetsgruppens synpunkter.

Platsen

Enligt ritningen ska plattsättningen göras i ett randigt utformande med olikfärgad stensättning. Flaggstängerna som tidigare var mer utspridda ska nu samlas längs en upphöjning som också fungerar som sittplatser. Tillsammans bildar dessa "bänkar" en cirkel. Parkeringen för de med särskilt tillstånd finns kvar. Det anläggs en enkelriktad angöringsplats framför "Platsen". Lyktstolparna som fanns här tidigare försvinner, istället kommer belysningen från höga master i utkanten av platsen med tanken att belysningen därmed ska bli jämnare.

Pollare i sten eller metall förhindrar biltrafik men släpper genom cyklister och fotgängare. Det finns en pällare som kan tas bort vid behov, för att en bil ska kunna köra in framför Lagtinget. Bågen, som redan funnits i parken sedan tidigare där grönområdet börjar, blir kvar.

Ett nytt cykeltak anläggs mellan plattläggningen och trottoaren vid Strandgatan. I närheten av cykeltaket anläggs trappa för att ta sig ner till garage-nivån där man nu planerar att enbart ha parkering för landskapsregeringens anställda. Det anläggs ingen hiss. Det finns hiss inne i byggnaderna: lagtinget och landskapsregeringen.

Tillgänglighetsgruppens synpunkter:

- Det är bra att flaggstängerna hamnar på upphöjda bänkar, det minskar risken för att gå in i dem. Det är också bra att lyktstolparna tas bort av samma orsak, dessutom blir belysningen mer jämn.
- Den randiga utformningen av stenläggningen kan vara försvåra navigeringen för personer med t.ex. synnedsättning eller kognitiv nedsättning eftersom det kan upplevas som nivåskillnader.
- Möjlighet att köra in på stenläggningen framför lagtinget är viktigt för personer med funktionsnedsättning som behöver komma nära entrén. Därför undrar gruppen vem som tar bort pällaren vid behov för att man ska kunna köra in och vid vilka tillfällen det görs?
- Trappa men inte hiss vid cykeltaket till parkeringen utestänger personer med hjälpmedel att använda den passagen. Om det är en stängd parkering som enbart går att komma till genom (de låsta) byggnaderna och inte med hissen som planeras i parken så kan det uppkomma situationer där personer som behöver till garaget inte kan ta sig dit.

Parken

Ståtbådan står centralt i parken med stenläggning runtom samt träd och gräsytor. Utformningen liknar den tidigare med sex gångar som leder in till statyn där det finns sittplatser i form av bänkar.

Arkadbågarna får en ny funktion genom att de får fungera som en pergola, med klätterväxter. Man använder sig av lokala växter och träd i parken. Det finns belysning vid gångarna samt i den centrala rundeln. Från gångstråket i mitten av parken ner mot konstverket i norra delen finns en nivåskillnad som motsvarar två trappsteg. Här har man planerat för en naturlig ramp i stenläggningen.

Tillgänglighetsgruppens synpunkter:

- Bänkar bör ha rygg- och armstöd. Det får gärna finnas någon bänk som är lite högre för de som har svårt att resa sig.
- Mått på passagerna ser utifrån ritningarna ut att vara tillräckligt breda, med möjlighet att svänga med t.ex. rullstol.
- Det är mycket bra att det inte finns trappsteg i parken och naturlig ramp i stenläggningen är ofta ett bra alternativ.
- Träd och buskar som faller löv kan bli ett problem för framkomligheten, då löv som lämnas kvar kan göra underlaget halt. Därför är det viktigt med underhåll av parken.
- Gruppen påpekar att växter som kan framkalla allergier bör undvikas.

Passagen

Den här delen av Självstyrelseparken består av flera områden med olika funktioner. Från Strandgatan ner mot Östra hamnen leder en passage tvärs över parken, liknande som finns i dag. Den avslutas

med en rak trappa ner mot parkeringen som leder ned mot Östra utfarten. Trappan är bred och har ledstänger på bägge sidor, samt en kort plattform i mitten av trappan. Ledstänger vid trappan är på 110 samt 90 cm höjd.

Intill finns en planerad hiss. Enligt Daniel Andersson vid Fastighetsverket har säkerhet och skadegörelse diskuterats när det kommer till hissen och det finns som förslag att ha hissen stängd kvällar och nätter. En annan möjlighet för att förhindra skadegörelse är att ha ökad övervakning enligt honom.

Intill passagen finns den rundade arkadbågen kvar sedan tidigare. Där ska ett konstverk placeras i mitten av bågen. Bakom arkadbågen finns träd och planteringar. Närmast Arkipelag och restaurang Compagniet finns en "aktivitetsyta" med stenläggning. Denna kan exempelvis användas för uteservering eller liknande.

Tillgänglighetsgruppens synpunkter:

- Det är en mycket positiv förbättring av framkomligheten i staden att det nu byggs hiss så att även de med hjälpmedel kan ta sig längs stråket från Östra hamnen till parken och Strandgatan. Hissens mått bör vara tillräckligt för att en person med elrullstol samt en medhjälpare får plats.
- Gångstråken kring "Passagen" ser ut att vara rymliga och lättframkomliga enligt ritningen. Det är positivt att det anläggs en kontrasterande vit stenläggning framför konstverket.
- Angående ledstänger vid trappan: de rekommenderade höjderna för att passa de flesta är att de ska vara på en höjd av 90 cm samt 70 cm.
- Stängs hissen nattetid så utestängs personer med rörelsenedsättning från att ta sig upp till parken samt restauranger och andra näringsställen på Strandgatan, vilket kan ses som diskriminering eftersom gående kan ta sig upp för trappan även nattetid. Tillgänglighetsgruppen anser att ökad övervakning om det behövs är ett bättre alternativ, eventuellt med kamera. Gruppen önskar att hissen även hålls öppen kvälls- och nattetid.

Belysning

Tidigare var belysningen ojämn och parken upplevdes som mörk. I vissa delar av parken fanns enbart låga stolpar med belysning som främst lyste upp marken.

Ritningen över den planerade parken visar att belysningen utökats från tidigare med ljuskällor på ett större antal platser i parken, samt ljus från höga mästare vid området utanför lagtinget (se mer under rubriken "Platsen").

Tillgänglighetsgruppens synpunkter:

- Fler ljuskällor och från en högre höjd än marknivå gör att belysningen blir jämnare och parken upplevs som säkrare. En jämnare upplyst park förbättrar tillgängligheten och underlättar bland annat för personer med nedsatt syn.
- Det är viktigt att tänka på att de ljuskällor som väljs ger jämnt ljus och inte bländar.
- Den planerade belysningen vid hiss och trappa är viktigt, så att passagen ner till Östra utfarten känns säker. Väl upplyst hiss och trappa kan också motverka eventuell skadegörelse vid hissen.

Vintertid

Under vintern planeras det inte ordnas snöröjning i parken, i stället läggs uppvärmning i stenläggningen så att snön smälter på vissa passager.

Enligt ritningarna är det på de här områden som stenläggningen värms upp:

- Vid "platsen": en tillgänglig parkeringsplats samt en gång som leder till lagtinget, vidare till landskapsregeringen samt tillbaka till Strandgatan rakt över "torget" genom "fanborgen" med flaggstängerna.
- Från Strandgatan rakt över den delen av parken som benämns "passagen" till hiss samt trappa.
- Eventuellt även intill Arkipelag och restaurang Compagniet.

Tillgänglighetsgruppens synpunkter:

De uppvärmda delarna av stenläggningen gör att vid is och snö är det endast området framför lagtinget som är brukbart, tillsammans med att ta sig rakt över parken till hiss/trappa. Det innebär att man vintertid inte alls kan vistas i själva parken och grönområdet om det är mycket snö, och det gäller både personer med och utan rörelsenedsättning.

Det är viktigt att poängtera att vintertid är det mycket svårare att ta sig fram för någon med exempelvis rullstol än för gående. Det krävs mindre snömängd för att det ska bli svårt att komma fram med rullstol och framkomligheten är överlag dålig på många ställen på vintern, vilket gör att personer med rullstol utestängs. Även personer med synnedsättning har svårare att ta sig fram då det är is och snö på marken och snöröjda gångar underlättar även för dem. Det samma gäller till exempel personer som använder rollator, samt de som har problem att gå på ojämn mark.

Beslutet att inte ordna snöröjning och enbart ha uppvärmning enligt uppgift ovan skulle leda till en försämrad framkomlighet i parken jämfört med tidigare. I december 2023 besökte tillgänglighetsgruppen Självstyrelseparken. Då fanns en snöröjd gång som ledde över torget till både lagtinget och landskapsregeringen. Därifrån kunde man ta sig genom arkadbågarna och bort till Rotundan, vid det som nu benämns "passagen", samt vidare till Strandgatan. Det gick bra att ta sig fram med både manuell rullstol samt elrullstol.

Enligt uppgift från Fastighetsverket är det en kostnadsfråga hur mycket av stenläggningen som kan ha uppvärmning. Man uppger också att beslutet om uppvärmning istället för snöröjning grundar sig på att "biltaket" inte klarar så tunga fordon som de staden använder för snöröjningen. Tillgänglighetsgruppen undrar om det kunde vara ett alternativ att röja snö med en mindre fyrhjuling, exempelvis under arkadbågarna som även fungerar som pergola, för att få en gång som binder ihop den snöröjda gången utanför lagtinget med "passagen" i andra ändan av parken. Ett annat alternativ gruppen föreslår är att omfördela den uppvärmda ytan till stråk som är en meter breda i stället för de bredare stråk som ritningen visar, för att kunna göra en större del av parken tillgänglig.

Gruppen anser att en nyanlagd park bör kunna användas av alla hela året, även vintertid.

Slutsatser

Tillgänglighetsgruppen tackar för möjligheten att få komma med synpunkter på den planerade nya och uppdaterade Självstyrelseparken. Gruppen har varit i kontakt med Fastighetsverket angående Självstyrelsegården samt parken sedan hösten 2023. Vintern 2023 kartlades Självstyrelsegården, i maj 2025 gav gruppen sina synpunkter på den dåvarande parken. Många av våra synpunkter togs i beaktande i planeringen av parken, vilket vi ser som positivt. Bland annat påpekade gruppen att flaggstängerna inte ska utgöra hinder för personer med synnedsättning och att parken ska vara lättframkomlig för personer med rörelsenedsättning, utan de vattenstråk som fanns tidigare och som utgjorde fallrisk. Detta har åtgärdats i de nya planerna för parken.

En hiss som leder ned till parkeringen och Östra utfarten är ett stort framsteg för ökad framkomlighet och likabehandling för alla. Tidigare har personer med exempelvis rullstol behövt ta en lång omväg, med en hiss har de lika enkelt som andra att komma till parken. Därför anser vi att det är viktigt att den likabehandlingen gäller även kvällar och nätter och att hissen hålls öppen.

Tillgänglighetsgruppen anser att parken även bör gå att använda vintertid och tycker att en större del av parken än vad ritningarna visar bör hållas snöfri, så att det åtminstone inte leder till en försämring av de tillgängliga ytorna jämfört med tidigare.

Mariehamn, 25 oktober 2024

Karl Wahlman

Verksamhetsledare

Erika Elfsberg

Kommunikatör

Funktionsrätt Åland rf

Skarpansvägen 30, 22100 Mariehamn

+358 (0)18 22 360, info@handicampen.ax

www.handicampen.ax